

Одлуком Наставно-научног вијећа Медицинског факултета у Фочи, Универзитета у Источном Сарајеву, број 01-3-101 од 15.03.2019.године, именована је Комисија за оцјену и одбрану урађене докторске дисертације кандидата вишег асистента мр Јелене Павловић под насловом „Развој поузданог скрининг система за процјену нутритивног статуса код особа старије животне доби прилагођеног за рад у амбуланти породичне медицине“ (у даљем тексту: Комисија) у сљедећем саставу:

1. Проф. др Милош Максимовић, ванредни професор, ужа научна област Јавно здравље и здравље животне средине, Медицински факултет Београд, предсједник Комисије,
2. Проф. др Недељка Ивковић, ванредни професор, ужа научна област Стоматологија, Орална хирургија и медицина, Медицински факултет Фоча, члан Комисије
3. Проф. др Биљана Мијовић, ванредни професор, ужа научна област Епидемиологија, Медицински факултет Фоча, члан Комисије
4. Доц. др Миле Деспотовић, доцент, ужа научна област Сестринство, Медицински факултет Фоча, члан Комисије,
5. Доц. др Дивна Кекуш, доцент, ужа научна област Сестринство, Медицински факултет Фоча, члан Комисије.

Комисија је детаљно прегледала и оцијенила докторску дисертацију и о томе подноси Наставно-научном вијећу Медицинског факултета у Фочи, Универзитета у Источном Сарајеву сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ **о оцјени урађене докторске дисертације**

1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области
<p>Истраживања обављена у урађеној докторској дисертацији обрађују актуелну проблематику која је са научног аспекта савремена и недовољно истражена. Актуелност самог истраживања проистиче из чињенице да смо свјесни важности откривања малнутриције, како у сврху раног откривања проблема, тако и развијања добре клиничке праксе у породичној медицини.</p> <p>Бројна истраживања спроведена у свијету указала су на недостатак универзално прихваћене методе за процјену нутритивног статуса код особа старије животне доби. Уколико се скринингом утврди да пацијент спада у ризичну групу за малнутрицију,</p>

спроводи се даља процјена која укључује детаљну анамнезу, процјену актуелног обољења, антропометријска мјерења, испитивање денталног, физичког и менталног статуса, као и одређивање лабораторијских параметара. У пракси се користи обично један од 9 инструмената за процјену нутритивног статуса код старих особа, али у Босни и Херцеговини се најчешће употребљавају MNA i MNA-SF. Анализом интернационалних валидацијских студија је пронађено да тренутне cut-off вриједности индекса тјелесне масе и биомаркера нутритивног статуса за малнутрицију још увијек нису примјенљиве на популацију особа старије животне доби. Због одсуства универзално прихваћене дефиниције неухрањености и „златног стандарда” за дијагностиковање малнутриције један од главних циљева дисертације био је развој новог скрининг система за процјену нутритивног статуса који обухвата основне антропометријске, лабораторијске, функционалне (инструменталне и базичне активности свакодневног живота) и нутритивне (унос хране) индикаторе малнутриције. У складу са тим може се претпоставити да негативна перцепција здравља повећава ризик за настанак малнутриције код особа старије животне доби, неовисно о томе да ли живе у заједници или геронтолошкој установи, као и да је Нови скрининг систем за процјену нутритивног статуса, базиран на скрининг упитницима MNA i SCREEN II, антропометријским показатељима и серумским биомаркерима малнутриције поузданији у откривању малнутриције код особа старије животне доби у односу на поузданост појединачних метода у оквиру овог сложеног теста.

2. Оцјену да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Урађена докторска дисертација представља оригинално научно дјело, а кандидат је одабрао оригинални приступ у истраживању. Скрининг и мултидисциплинарна процјена нутритивног статуса је значајна, а уједно и обухваћена овим истраживањем, јер се на тај начин спроводи анализа тренутно расположивих скрининг алата и валидација новог инструмента, високе сензитивности и специфичности за употребу у породичној медицини, стоматологији и здравственој њези.

Кандидаткиња је самостално упоредила добијене резултате и тиме по први указала да је рутинска процјена нутритивног статуса особа старијих од 65 година у породичној медицини неопходна у циљу побољшања општег здравља старе популације и превенције компликација малнутриције. Такође, добијени резултати су показали да Нови скрининг инструмент посједује интерну поузданост сваке ставке и валидност везану за садржај и дијагностичке критеријуме (према MNA).

3. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

Кандидаткиња је током спроведеног истраживања добила значајне резултате, од којих је највећи број оригиналних и самим тим добијени резултати представљају новину у испитиваној области.

Захваљујући оригиналном и веома добро одабраном приступу проблему, кроз студију којом је обухваћено 446 испитаника старије животне доби који живе у заједници и у геронтолошкој установи у Републици Српској пронађено је да постоји висок проценат малнутриције или висок ризик за настанак малнутриције код особа старијих од 65 година. Мултиморбидитет, учестале хоспитализације, полифамација, безубост, мишићна слабост, отежана покретљивост и когнитивна оштећења негативно утичу на нутритивни статус старих особа.

Мини нутритивна процјена јесте сензитиван скрининг инструмент за откривање малнутриције, али се не може користити за прецизно идентификовање категорија нутритивног ризика.

Резултати који су приказани у овој докторској тези указују да су испитаници из старачких домова имали ниже вриједности антропометријских, функционалних и когнитивних маркера малнутриције у поређењу са испитаницима из заједнице.

Што се тиче дефинисања граничних вриједности (cut-off) индекса тјелесне масе за малнутрицију код наведене популације старије животне доби у Републици Српској, пронађено је да референтне вриједности ВМІ и тренутно прихваћена дефиниција потхрањености код млађих особа нису примјењиви у геријатријској популацији. Особе са $ВМІ < 25.5 \text{ kg/m}^2$ се могу сматрати да већ имају ризик за настанак малнутриције. Примјена већих праговних нивоа ВМІ ће допринијети ранијем откривању ризика, правовременом увођењу специфичних интервенција и превенцији компликација.

Просјечне концентрације албумина, укупног холестерола и феритина у серуму испитаника са високим нутритивним ризиком су биле унутар граничних вриједности за здраву одраслу популацију. Мултиваријантна линеарна регресиона анализа је показала да су детерминанте серумских концентрација прехранбене навике и животни стил, не нутритивни ризик. Према ROC кривулама, дијагностичка прецизност серумских биомаркера у разликовању потхрањених и нормално ухрањених старих особа је веома лоша ($AUC < 0.5$) и њихова примјена у скринингу малнутриције на нивоу примарне здравствене заштите се не препоручује.

Вриједности хемоглобина $< 140 \text{ g/l}$ (сензитивност 100%, специфичност 45,5%) за мушкарце и за жене $< 130 \text{ g/l}$ (сензитивност 78,6%, специфичност 62,0%) се могу користити као биомаркер у склопу анализе других дијагностичких маркера малнутриције. Особе са малнутрицијом или високим нутритивним ризиком су лошије оцјениле своје опште здравље у поређењу са нормално ухрањеним особама. У истраживању је

закључено да субјективна и објективна процјена здравља требају чинити саставни дио свеобухватне геријатријске процјене и евалуације нутритивног ризика.

4. Оцјену о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему (по поглављима)¹

Кандидаткиња је у потпуности испоштовала план и програм рада на дисертацији.

Увод

Кандидаткиња нас је кроз Увод упознала са дефиницијом малнутриције, преваленцијом овог проблема, посљедицама малнутриције, као и са потенцијалним индикаторима исхране који се могу препоручити за употребу процјене малнутриције код старих особа. Потом је дала преглед досадашњих сазнања о недостатку универзално прихваћене методе за процјену нутритивног статуса код особа старије животне доби. Кандидаткиња је дала јасан осврт на садашње и потенцијалне инструменте за процјену нутритивног статуса.

Циљеви

Циљеви истраживања су јасно постављени и усаглашени са хипотезом.

Материјал и метод истраживања

Кандидаткиња је јасно указала на материјал и научни метод истраживања у свом раду, веома прецизно су дефинисани критеријуми за укључивање и искључивање из студије, као и статистичке методе за обраду података.

Резултати

Резултати су јасно приказани у виду табела и графикона, правилно су анализирани статистичким методама обраде података, и адекватно и јасно су интерпретирани.

Дискусија

Резултати истраживања су поређени са истраживањима у свијету и код нас.

Закључци

У овом поглављу кандидаткиња је указала на најважније налазе истраживања и јасно и таксативно навела најважније закључке докторске дисертације који представљају одговоре на сва питања постављена у циљевима истраживања.

Литература

Најновије референце, од укупно 186 цитираних библиографских јединица из ове области су унијете у рад и представљају богату основу за анализу података, разумијевање добијених резултата и за одређивање најефикасније методе за процјену нутритивног статуса код особа старије животне доби. Референце су правилно цитиране и у тексту и у литератури.

Докторска дисертација је и по обиму и по квалитету у потпуности испунила циљеве и задатке постављене у пријави дисертације.

¹ Испуњеност обима и квалитета у односу на пријављену тему, нарочито, треба да садржи: аналитички и системски прилаз у оцјењивању истраживачког постављеног предмета, циља и задатака у истраживању; испуњеност научног прилаз у доказивања тврдњи или претпоставки у хипотезама, са обрадом података

5. Научне резултате докторске дисертације

У овој дисертацији се по први пут дефинишу граничне вриједности индекса тјелесне масе, као и серумских концентрација албумина, хемоглобина, укупног холестерола и феритина за малнутрицију код наведене популације старије животне доби у Републици Српској, те се на тај начин прикупљају подаци о нутритивном статусу особа старије животне доби у Републици Српској.

Резултати ових истраживања представљају оригиналан допринос науци и струци и отварају путеве, како за нова истраживања тако и за примјену добијених резултата у пракси.

6. Примјењивост и корисност резултата у теорији и пракси²

Предложена студија је обрадила једну од актуелних тема. Актуелност истраживања, као и клинички и практични значај овог истраживања проистиче из чињенице да смо свјесни важности откривања малнутриције, како у сврху раног откривања проблема, тако и развијања добре клиничке праксе у породичној медицини.

Нови скрининг инструмент ће се у будућности користити за процјену малнутриције код особа старије животне доби јер је много поузданији у односу на појединачне методе у оквиру овог сложеног теста, а то је веома значајно за рану детекцију малнутриције и рану интервенцију.

7. Начин презентирања резултата научној јавности³

С обзиром да ова дисертација има несумњив квалитет и актуелност, Мр Јелена Павловић је презентовала научној и широј јавности дио резултата своје докторске дисертације у облику одређеног броја научних радова у домаћим и међународним часописима Биомедицинска истраживања, Serbian Dental Journal и Mater Sociomed.

Осим тога, радови ће бити приказани на конференцијама и научним скуповима из области здравствене његе и породичне медицине.

² Истаћи посебно примјењивост и корисност у односу на постојећа рејешења теорије и праксе

³ Наводе се радови докторанта у зборницима и часописима у којима су објављени (истраживачки проблеми и резултати предмета истраживања докторске дисертације)

8. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ⁴

На основу детаљне анализе завршене докторске дисертације мр Јелене Павловић под називом **„Развој поузданог скрининг система за процјену нутритивног статуса код особа старије животне доби прилагођеног за рад у амбуланти породичне медицине“**, Комисија је једногласно закључила да је кандидат изабрао актуелну и оригиналну тему истраживања коју је спровео поштујући све принципе научног рада и користећи савремене методе испитивања и анализе резултата. Добијени резултати представљају велики допринос савременој медицинској науци, у сврху раног откривања малнутриције, као и развијања добре клиничке праксе у породичној медицини.

На основу наведеног, Комисија са задовољством предлаже Научно-наставном вијећу Медицинског факултета у Фочи, Универзитета у Источном Сарајеву, да прихвати извјештај о урађеној докторској дисертацији мр Јелене Павловић и одобри њену јавну одбрану.

Мјесто: Фоча

Датум: 18 .03.2019.године

Комисија:

1. Проф. др Милош Максимовић, ванредни професор, ужа научна област Јавно здравље и здравље животне средине, Медицински факултет Београд, предсједник Комисије;

2. Проф.др Недељка Ивковић, ванредни професор, ужа научна област Стоматологија, Орална хирургија и медицина, Медицински факултет Фоча, члан Комисије;

3. Проф.др Биљана Мијовић, ванредни професор, ужа научна област Епидемиологија, Медицински факултет Фоча, члан Комисије;

4. Доц. др Миле Деспотовић, доцент, ужа научна област Сестринство, Медицински факултет Фоча, члан Комисије,

5. Доц. др Дивна Кекуш, доцент, ужа научна област Сестринство, Медицински факултет Фоча, члан Комисије.

⁴ У закључку се, поред осталог, наводи и назив квалификације коју докторант стиче одбраном тезе

Издвојено мишљење⁵:

1. _____, у звању _____ (НО _____, УНО
_____, Универзитет _____,
Факултет _____ у _____, члан Комисије;

⁵ Чланови комисије који се не слажу са мишљењем већине чланова комисије, обавезни су да у извештај унесу издовојено мишљење са образложењем разлога због се не слажу са мишљењем већине чланова комисије (члан комисије који је издвојио мишљење потписује се испод навода о издвојеном мишљењу)